

Stipriai išibėgėjusi antroji pandemijos banga ir galimos jos pasekmės yra didžiausias iššūkis Lietuvos ekonomikai. Vis dėlto gyventojai ir įmonės dabar yra labiau prisitaikę dirbti karantino sąlygomis nei pavasarį, todėl prognozuojama, kad šios bangos poveikis šalies ūkiui bus mažesnis.

„Įsismarkavusios pandemijos gniaužtai vėl spaudžia ekonominį gyvenimą – ypač tą jaučia tiesiogiai paveikti sektoriai, tokie kaip turizmo, apgyvendinimo, maitinimo, pramogų organizavimo. Tokiu metu būtinas kryptingas atsakas teikiant neatidėliotiną ekonominę pagalbą pažeidžiamiausiems, tuo pat metu planuojant ateities investicijas, racionaliai vertinant viešųjų finansų būklę ir augančią valstybės skolą“, – sako Lietuvos banko valdybos pirmininkas Vitas Vasiliauskas.

Jo teigimu, tamsiausia būna prieš aušrą, o teigiami poslinkiai vakcinų fronte leidžia tikėtis, kad jau kitąmet ekonomika pradės grįžti į trečiąją ketvirtį prasidėjusį, bet ketvirtąją ketvirtį prislopusį atsigavimo kelią.

Pagal Lietuvos banko ekonomistų atnaujintą pagrindinį ekonominės raidos scenarijų numatoma, kad šiuos metus šalies ekonomika užbaigs susitraukusi 2 proc., o kitąmet BVP jau turėtų augti 1,9 proc. Pagal anksčiau skelbtą pagrindinį scenarijų buvo prognozuojamas 3,1 proc. augimas 2021 m. Neapibrėžtumas dėl pandemijos pasekmių ekonomikai tebėra didelis, todėl Lietuvos bankas įvertino ir alternatyvius scenarijus. Kai kuriose Vakarų valstybėse jau patvirtintos vakcinos nuo COVID-19 teikia vilčių, kad jau greitu metu jos sulauksime ir Europos Sąjungoje bei Lietuvoje. Jei pandeminė padėtis artimiausiu metu būtų sėkmingai suvaldyta ir stabilizuotųsi, tokiu atveju ekonomikos raida kryptų pagal palankųjį scenarijų. Pagal šį scenarijų šių metų BVP nuosmukis būtų mažesnis – 1,4, o kitąmet augimas siektų 4,5 proc. Vis dėlto sudėtinga epidemiologinė padėtis verčia įvertinti ir atšiaurųjį scenarijų. Jei pandemijos suvaldymas užtruktų, o medicininiam sprendimui įgyvendinti reikėtų daugiau laiko, neigiamos pasekmės atsilieptų tikėtiniu įmonių finansinės padėties pablogėjimu ir išaugusiomis nemokumo problemomis. Atšiauriojo scenarijaus atveju BVP šiemet susitrauktų 2,7, o kitąmet – dar 3,3 proc.

Infliacija artimiausiais metais neturėtų didėti – tiek šiemet, tiek kitąmet ji sudarys 1,1 proc. Šiemet, palyginti su pernai, bendrojo kainų lygio augimą daugiausia stabdė pigė degalai, o kitąmet infliaciją ribos lėčiau augiančios paslaugų kainos. Numatoma, kad joms labiau kilti neleis ir gerokai lėčiau nei šiemet didėsiantis darbo užmokestis.

Vis dėlto prognozuojama, kad darbo užmokestis 2021 m. kils dvigubai sparčiau nei kainos – 2,2 proc.

Iki šiol šalies ekonomika buvo sąlygiškai atspari pandemijos poveikiui. Nors kai kurie verslai buvo paveikti ypač stipriai, ekonomiką nuo didesnio nuosmukio gelbėjo palyginti stipri pramonė, išaugęs grynasis eksportas ir taikytos valstybės paramos priemonės, padėjusios išsaugoti darbo vietas. Veiklos suvaržymas ir neapibrėžtumas artimiausiu metu ribos tiek gyventojų vartojimą, tiek įmonių investicijas. Tačiau bendra tiek gyventojų, tiek įmonių

finansinė būklė leidžia tikėtis teigiamų poslinkių ateityje, ekonomikai grįžtant į normalias vėžes. Krizės metu gyventojai ir įmonės buvo linkę kaupti lėšas. Gyventojų indėlių suma bankuose šiame išaugo 11 proc. – iki 17 mlrd. Eur, atitinkamai įmonių lėšos padidėjo trečdaliu ir pasiekė 8,8 mlrd. Eur.

Svarbus vaidmuo pandemijos metu tenka valstybės paramos ir centrinių bankų pinigų politikos priemonėms, dėl jų vyriausybės galėjo pasiskolinti lėšų itin palankiomis sąlygomis. Eurosistema, kurios dalis yra ir Lietuvos bankas, per pandeminę turto pirkimo programą jau įliejo 700 mlrd. Eur, o iš viso planuojama programos apimtis turėtų siekti 1,85 trln. Eur ir būti vykdoma bent iki 2022 m. kovo mėn.

Vis dėlto valstybės taikomos priemonės turi ir savo kainą – visų pirma per išaugusį biudžeto deficitą ir valstybės skolą. Šiame Lietuvos biudžeto deficitas sudarys beveik 9 proc. BVP ir bus vienas didesnių tarp ES šalių. Numatoma, kad didesnis nei 5 proc. deficitas bus ir kitąmet, o skirtumą teks dengti skolintomis lėšomis. Dėl to šiame rekordinių lygį pasiekusi valstybės skola augs ir kitąmet – sieks daugiau nei 50 proc. BVP. Be to, kyla rizika, kad valstybės išlaidos bus dar didesnės dėl didesnių, nei numatyta, pandemijai ir jos pasekmėms suvaldyti reikalingų lėšų. Taip pat yra rizika dėl skolintų lėšų efektyvaus panaudojimo, ypač susijusi su Ateities ekonomikos DNR plano įgyvendinimu, nes nėra aišku, ar šiame plane numatytos priemonės atitiks Europos Komisijos reikalavimus.

